

Utopie w literaturze

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Audiobook](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Aldous Huxley, *Nowy wschodni świat*, tłum. B. Baran, Warszawa 2010.

Jak zorganizować społeczeństwo doskonałe? Czy społeczeństwo może być w ogóle pozbawione wad? Czy przychodzą ci do głowy przykłady rzeczywistych państw, które miały być w zamyśle doskonałe? W tej lekcji skupimy się na tym, czym jest utopia, czyli wizja idealnego społeczeństwa, w literaturze.

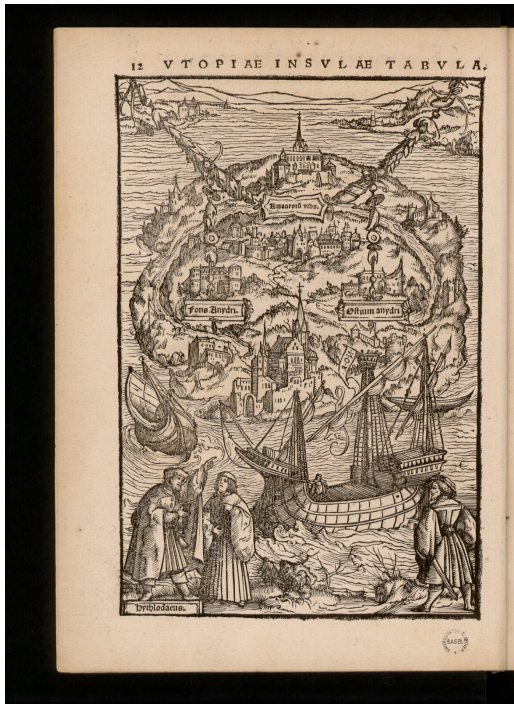
Twoje cele

- Przypomnisz sobie główne idee koncepcji doskonałego społeczeństwa według Platona i Morusa.
- Odróżnisz znaczenie pojęcia utopii w filozofii oraz literaturze.
- Wyjaśnisz, czym różni się utopia od dystopii.
- Wskażesz we fragmencie antyutopii idee filozoficzne dotyczące doskonałego społeczeństwa.

Przeczytaj

Czym jest utopia?

Słowo „utopia” pojawiło się dokładnie w 1516 r. Wtedy to angielski filozof i prawnik okresu odrodzenia, Thomas More (w łacińskiej wersji – Morus) opublikował swoje dzieło o tym właśnie tytule. Pełen tytuł brzmiał dokładnie: *Prawdziwie złota książeczka o najlepszym urządzeniu rzeczypospolitej i o nowej wyspie Utopii*.

Drzeworyt przedstawiający wyspę Utopię. Znajdowały się na niej 54 miasta, każde z nich liczyło zaś 6 000 rodzin, złożonych z nie mniej niż 10 i nie więcej niż 16 osób.

Źródło: Universitätsbibliothek Basel, Wikimedia Commons, licencja: CC BY-SA 4.0.

zakazane.

Utopia Morusa była zatem fikcyjną wyspą. Jej nazwę rozumieć można dwojako – jako miejsce, którego nie ma (gr. *ou* – nie; *topos* – miejsce) lub też jako „dobre miejsce” (*eu* – dobry; *topos* – miejsce). W swoim dziele Morus opisał więc fikcyjne miejsce, skupiając się na jego ustroju. Jego głównym celem było bowiem opisanie idealnego, doskonałego ustroju społecznego.

W ustroju tym pojawiały się zarówno elementy demokratyczne – jak na przykład wybór urzędników przez mieszkańców wyspy, jak również zasady równości, wolności i szczęśliwości. Na wyspie miało nie być własności prywatnej ani pieniądza, zaś wszystkie potrzebne rozdzielano by między wszystkie rodziny. Podstawowym obowiązkiem mieszkańca Utopii jest praca, zaś próżniactwo i lenistwo są surowo

Społeczeństwa doskonałe w filozofii

Morus umieścił swoje idealne społeczeństwo na wyspie, ponieważ dzięki odcięciu od świata były tam warunki, aby w spokoju budować doskonały ustrój. Jego wizja nie była jednak rzeczywistym programem przebudowy społecznej. Stanowiła raczej kontrast wobec realiów życia społecznego i politycznego XVI-wiecznej Anglii – Morus postrzegał je bowiem w zdecydowanie ciemnych barwach.

Choć Morus jako pierwszy użył słowa utopia, które od tego czasu oznacza wizję idealnego społeczeństwa, która przeciwstawia się temu, jak zorganizowane jest społeczeństwo rzeczywiste, to pierwsza koncepcja społeczeństwa doskonałego pojawiła się dużo wcześniej – a mianowicie w starożytnej Grecji.

Przedstawił ją **Platon** (427-347 p.n.e.) w dialogach – *Państwo* i *Prawa*. Podstawą jego koncepcji jest założenie, że naczelną wartością życia społecznego jest trwałość i stabilność państwa. To, co tej stabilności służy, jest dobre, natomiast to, co jej szkodzi – złe. Inaczej mówiąc, Platon przedkładał dobro ogółu nad dobro jednostki (**kolektywizm**). Pomyślność państwa waży w jego koncepcji więcej niż szczęście jednostki, która w tym państwie żyje.

Zgodnie z tą naczelną zasadą, Platon opisał życie państwa, w którym wszystko zorganizowane jest tak, aby służyć jego trwałości. Każdy powinien zajmować właściwe sobie miejsce; sprawiedliwość panuje według Platona nie wtedy, gdy między wszystkimi ludźmi panuje równość, ale wtedy, gdy każdy robi to, do czego jest najlepiej uzdolniony.

Gustave Doré, *Ulica Wentworth, Whitechapel*, 1872

Platon uważał, że jedną z głównych przyczyn rozkładu państwa jest rozwarstwienie majątkowe – sytuacja, w której społeczeństwo podzielone jest na bogatych i biednych. Dlatego też w państwie doskonałym miała nie istnieć własność prywatna.

Źródło: Wellcome Collection, Wikimedia Commons, licencja: CC BY 4.0.

Dlatego też ludność państwa doskonałego dzieli się na trzy stany – filozofów, którzy sprawują rządy; strażników, którzy strzegą bezpieczeństwa oraz żywicieli, którzy zaopatrują państwo, czyli rolników i rzemieślników.

Hierarchia społeczna w doskonałym państwie Platona

- Władcy

- Strażnicy
- Żywiciele

Głównym filarem, na którym opierało się Platońskie państwo doskonałe było wychowanie (gr. *paideia*). Każdy człowiek miał być od najmłodszych lat kształcony w taki sposób, by stać się jak najlepszym przedstawicielem któregoś z trzech stanów. Wszystko to, co filozof uważał za szkodliwe w wychowaniu każdego ze stanów miało zostać usunięte z państwa. Dlatego też w doskonałym państwie musi panować cenzura. Platon przekonany był zwłaszcza, że niektóre gatunki muzyki i poezji nie sprzyjają wychowaniu.

W Platońskim państwie miała nie istnieć rodzina – instytucja rodziny także przyczynia się bowiem do rozbicia jedności państwa. Człowiek może przedkładać interes własnej rodziny nad interes ogółu.

Źródło: Pxhere, domena publiczna.

Utopie w literaturze

Dotychczas mówiliśmy o utopii w kontekście filozofii. Oznacza ona w tym sensie wszystkie wizje lub koncepcje doskonałego społeczeństwa. Jak zostało wspomniane, refleksja nad tym, jakie powinno być najlepsze z państw, sięga swoimi korzeniami starożytności.

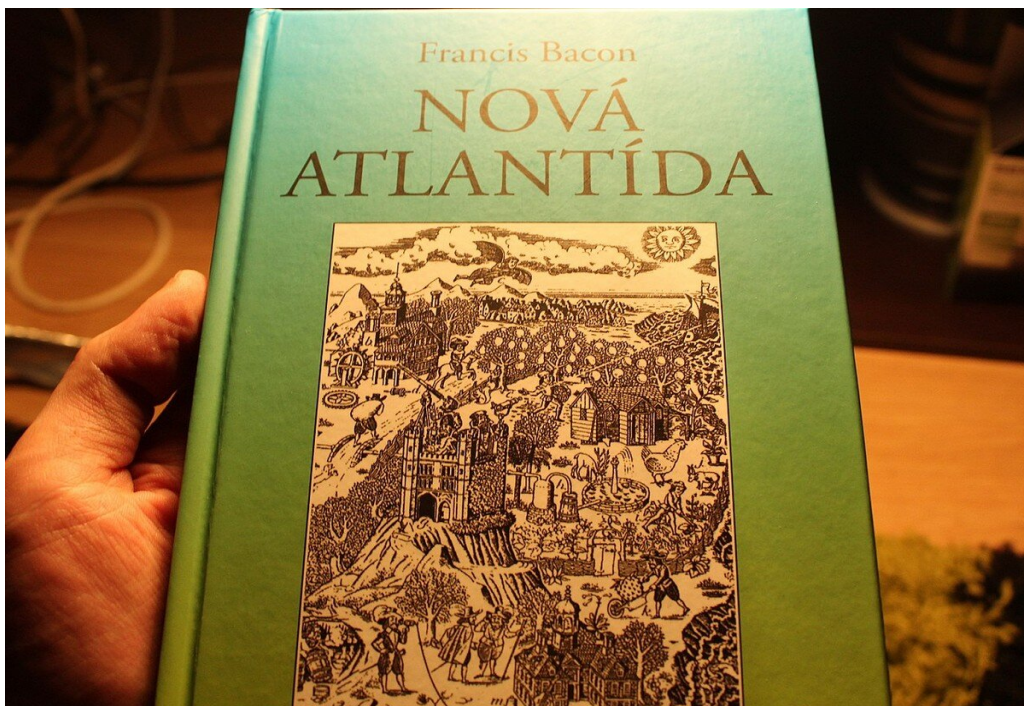
Jednak od czasów Morusa, czyli od renesansu, utopia stała się również gatunkiem literackim, który przedstawiał – zwykle w powieściowej formie – życie idealnej społeczności, osadzone w jakiejś nieznanej krainie lub odległej przyszłości.

Przykłady utopii w literaturze

Tommaso Campanella, *Państwo Słońca*, XVII w.

Źródło: Marcuscalabresus, Wikimedia Commons, licencja: CC BY-SA 3.0.

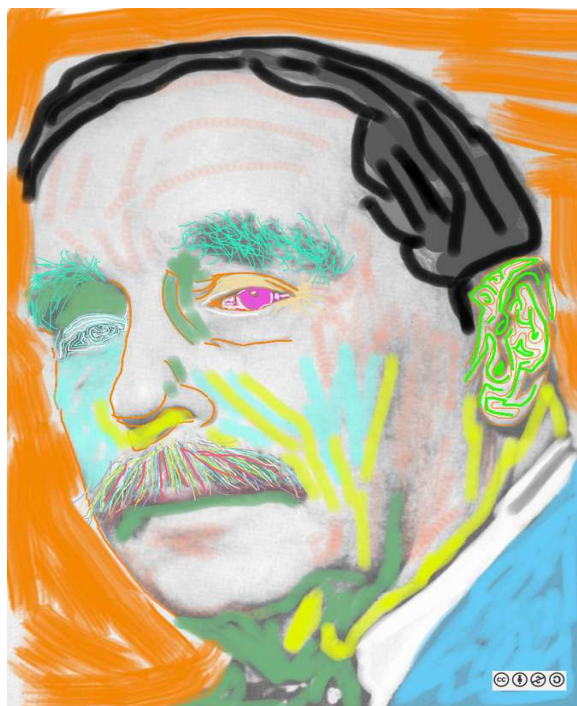
Francis Bacon, *Nowa Atlantyda*, XVII w.

Źródło: Lukáš Perný, Wikimedia Commons, licencja: CC BY-SA 4.0.

Ignacy Krasicki, *Mikołaja Doświadczynskiego Przypadki*, XVIII w.

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Herbert George Wells, *Ludzie jak bogowie*, XX w.

Źródło: Birkenkrahe, Wikimedia Commons, licencja: CC BY-SA 3.0.

Jako gatunek literacki utopie były często środkiem krytyki społecznej. Ukazując skrajnie odmienny od rzeczywistego, fikcyjny świat, obnażały one jego niesprawiedliwość oraz zwracały uwagę na istotne problemy, z którymi realnie istniejące społeczeństwa nie potrafiły sobie poradzić.

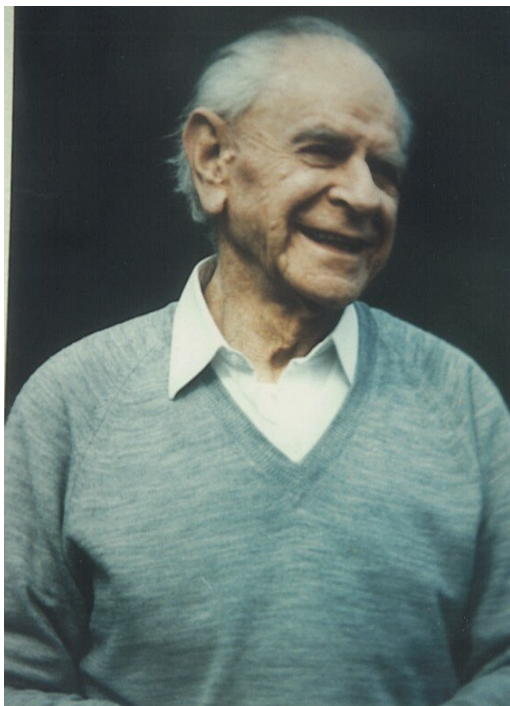
Spojrzenie na utopie zmieniło się w XX wieku w związku z doświadczeniem totalitaryzmów, których zbrodnicza działalność pochłonęła miliony ofiar. Ideologie państw

totalitarnych powoływały się bowiem na utopijne idee filozoficzne.

Ideologia radzieckich komunistów odwoływała się do marksizmu, nurtu filozoficznego, stworzonego w XIX w. przez Karla Marksa i Fryderyka Engelsa.

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

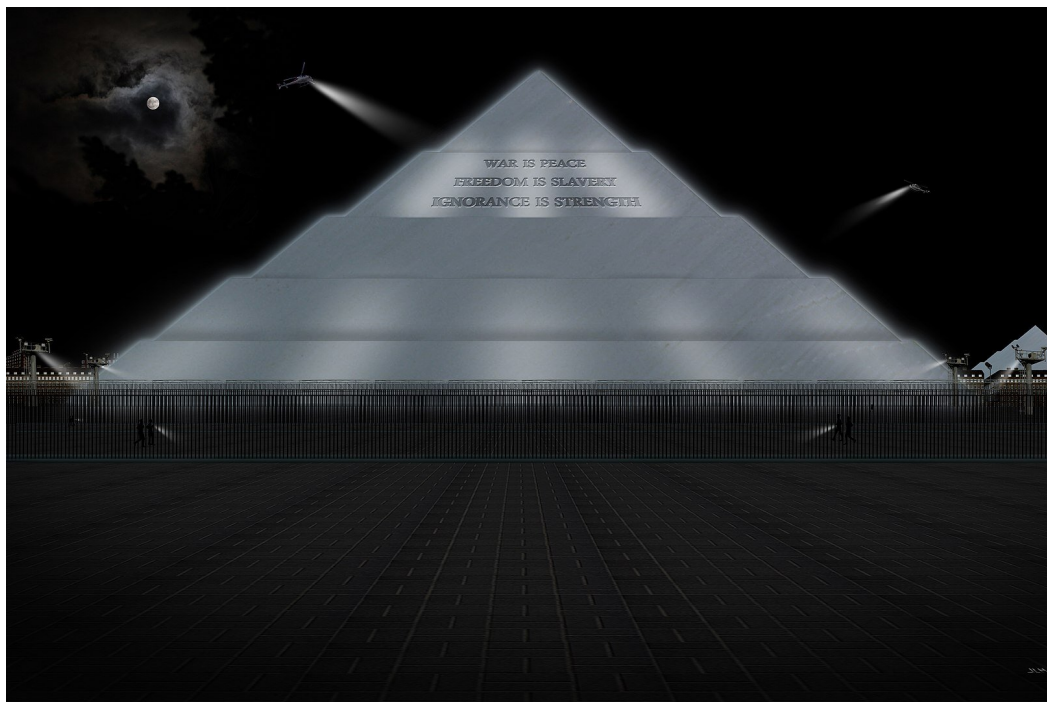

Karl Raimund Popper, XX-wieczny filozof związany z **liberalizmem** politycznym, głosił pogląd, że realizacja utopii w życiu społecznym musi prowadzić do totalitaryzmu. Problemowi temu poświęcił dwutomową pracę *Spółeczeństwo otwarte i jego wrogowie*.

Źródło: DorianKBandy, Wikimedia Commons, licencja: CC BY-SA 4.0.

Wyrazem tej nieufności wobec myślenia utopijnego były w literaturze utwory nazywane antyutopiami lub dystopiami. Podobnie jak klasyczne utopie, przedstawiały one fikcyjny, idealnie zorganizowany świat, umiejscowiony najczęściej w przyszłości. Świat ten był jednak tylko pozornie idealny.

To, co w utopii ukazywane było jako przejaw doskonałej organizacji społeczeństwa – identyczność i uniformizację jednostek, ścisły podział ról i zadań w społeczeństwie, idealną organizację wszystkich aspektów życia społecznego, itp. – zaczęto postrzegać jako element opresyjny, ograniczający wolność jednostki, niekiedy wręcz właśnie totalitarny.

Ministerstwo Prawdy było jedną z instytucji państwowych w powieści *Rok 1984* Georga Orwella. Utwór przedstawia wizję dystopijnej przyszłości, w której społeczeństwo jest całkowicie inwigilowane przez państwo. Na 300-metrowym, betonowym gmachu Ministerstwa Prawdy znajdują się trzy slogany Partii: „Wojna jest pokojem”, „Wolność jest niewolnictwem” oraz „Niewiedza jest siłą”.

Źródło: Jordan L'Hôte, Wikimedia Commons, licencja: CC BY 3.0.

Znanymi autorami XX-wiecznych antyutopii są **George Orwell** (*Rok 1984*) oraz **Aldous Huxley** (*Nowy wschód świata*).

Słownik

kolektywizm

(łac. *collectivus* – zbiorowy, wspólny) przeciwstawny indywidualizmowi pogląd w filozofii polityki, uznający grupy, zbiorowości i wspólnoty za nadrzędne wobec jednostek

liberalizm

(łac. *liberalis* – dotyczący wolności) – koncepcja filozoficzna oraz odwołująca się do niej ideologia polityczna, których podstawą jest indywidualizm jako zasada organizacji życia społecznego. Nadrzędną wartością, która powinna w nim panować jest wolna, nieskrępowana przymusem politycznym, działalność jednostek

paideia

(gr. *pais* – dziecko) w starożytnej Grecji model wychowania dziecka, a w okresie klasycznym (od V w. p.n.e.) kształcenie ogólne, skierowane do wszystkich obywateli. *Paideia* opierała się na idealej jedności wychowania fizycznego, politycznego oraz kulturalnego

Platon

jeden z najważniejszych filozofów starożytności, twórca pierwszego systemu filozoficznego starożytnej Grecji, łączącego metafizykę (teoria idei), etykę, teorię poznania oraz teorię człowieka

Polecenie 1

Zapoznaj się z fragmentem jednej z najsłynniejszych dystopii XX w., powieści *Nowy wsapaniały świat*. Czy twoim zdaniem poddaje on krytyce jakieś zjawiska obecne we współczesnym świecie? Jeśli tak – jakie?

Audiobook można wysłuchać pod adresem: <https://zpe.gov.pl/b/PVpwViiHP>

Aldous Huxley

Nowy wsapaniały świat

Przysadzisty szary budynek o zaledwie trzydziestu czterech piętrach. Nad głównym wejściem napis: „Ośrodek Rozrodu i Warunkowania w Londynie Centralnym”, na tablicy zaś wyryte hasło Republiki Świata: „Wspólność, Identyeczność, Stabilność”. Okna ogromnej sali na parterze wychodziły na północ. Zimny (pomimo pełni lata za szybami, pomimo tropikalnego upału we wnętrzu sali), ostry i przenikliwy blask zaglądał w okna, chciwie poszukując jakiegoś kształtu obleczonego w tkaninę, jakiejś bladej gęsiej skórki akademika, lecz znajdował tylko szkło, nikiel i matowo lśniąca porcelanę laboratoryjną. Chłód natrafiał na chłód. Okrycia robocze pracowników były białe, dłonie w gumowych rękawiczkach trupio bladej barwy. Światło – lodowate, martwe, upiorne. Tylko z żółtych rurek mikroskopów czerpało ono nieco substancji bogatej i żywej, kładąc się na polerowanych rurkach niczym smakowite płaty masła ułożone rzędami wzdłuż stanowisk roboczych.

[...]

Spoczywający na sunącej żółtym tempem taśmie pojemnik z probówkami zniknął w dużym metalowym pudle; wynurzał się następny. Maszyny cicho pomrukiwały. Przejście probówek trwa osiem minut, poinformował. Osiem minut twardych promieni Roentgena jajo wytrzymało z najwyższym trudem. Niektóre giną; spośród pozostałych te najmniej wrażliwe dzielą się na pół; większość daje po cztery pączki, niektóre osiem.

Wszystkie wracają do inkubatorów, gdzie pączki zaczynają się rozwijać; po dwóch dniach oziębia się je nagle i w ten sposób zatrzymuje ich rozwój. Dwa, cztery, osiem... pączki reagują dalszym pączkowaniem, po czym poddawane są niemal całkowitemu zatruciu alkoholem; w efekcie pęcznieją dalej i po pączkowaniu – pączek z pączka pączka – mogą dalej rozwijać się w spokoju, jako że dalsze hamowanie w zasadzie prowadziłoby już do ich uśmiercenia. W ciągu tego czasu pierwotne jajo mogło zapoczątkować od ośmiu do dziewięćdziesięciu sześciu embrionów – niezwykle, przyznacie, udoskonalenie natury. Identyczne bliźniaki – ale nie jakieś tam dwojaczki czy trojaczki dawnej epoki żyworodności, kiedy to jaja dzieliły się akcydentalnie; obecnie możemy mieć bliźniąt całe tuziny. W obfitości.

– W obfitości – powtórzył dyrektor i rozłożył ramiona, jakby rozdawał tę płodność. – W obfitości.

Jednakże któryś ze studentów zadał w swej głupocie pytanie, w czym tu korzyść.

– Mój drogi chłopcze – dyrektor gwałtownie odwrócił się ku niemu. – Czyż ty nie dostrzegasz? Czy nie dostrzegasz? – Uniósł dłoń; twarz miała uroczysty wyraz: – Proces Bokanowskiego to jeden z podstawowych czynników stabilności społecznej!

Podstawowych czynników stabilności społecznej.

Standaryzacja mężczyzn i kobiet; identyczne osobniki. Cała niewielka wytwórnia obsadzona personelem z jednego zbokanowizowanego jaja.

– Dziewięćdziesiąt sześć identycznych osób przy dziewięćdziesięciu sześciu identycznych maszynach! – Głos aż drżał radosnym uniesieniem. – Teraz panujemy nad sytuacją. Po raz pierwszy w dziejach. – Przytoczył hasło planetarne: „Wspólność, Identyczność, Stabilność”. Naprawdę wielkie słowa. [...]

Przebywali trzysta dwudziesty metr na jedenastej półce. Młody mechanik, beta-minus, ze śrubokrętem i kluczem francuskim pracował nad pompą surogatu krwi przy jednej z przesuwających się butli. Gdy mechanik dokręcał mutrę, bzyczenie elektrycznego motoru stawało się o ułamek tonu niższe. Niższe, coraz niższe... Ostatni obrót, rzut oka na licznik obrotów i gotowe. Przeszedł dwa kroki w dół taśmy i rozpoczął tę samą czynność przy następnej pompie.

– Zmniejszanie liczby obrotów na minutę – wyjaśniał pan Foster. – Surogat krąży wolniej, przepływa zatem przez płuca w większych odstępach czasu, dostarczając embrionowi mniej tlenu. Nie ma to jak niedobór tlenu, to najlepiej utrzymuje embrion poniżej poziomu. – Znowu zatarł ręce.

– Ale dlaczego chce pan utrzymywać embrion poniżej poziomu? – zapytał ze szczerą naiwnością jakiś student.

– Osioł! – zawołał dyrektor, przerywając długą chwilę milczenia. – Czy nie przyszło ci do głowy, że embrion epsilon, jeśli ma epsilonową dziedziczność, musi mieć warunki epsilonowe?

Najwidoczniej nie przyszło mu do głowy. Zmieszał się.

– Im niższa kasta – powiedział pan Foster – tym mniej tlenu. Pierwszym naruszonym narządem jest zawsze mózg. Potem szkielet. Przy siedemdziesięciu procentach normalnej dawki tlenu uzyskujemy karły. Przy mniej niż siedemdziesięciu bezokie potworki.

– Z których nie ma żadnego pożytku – podsumował pan Foster.

Aldous Huxley, *Nowy wspaniaty świat*, tłum. B. Baran, Warszawa 2010, s. 5–12.

Polecenie 2

Przyjmijmy założenie, że Aldous Huxley przywołuje w swojej powieści utopijne założenia Platona, stanowiące fundament jego koncepcji doskonałego państwa. Spróbuj rozpoznać te elementy w tekście i wypisz je poniżej. Jak przekształca je Huxley?

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Kto miał sprawować rządy w idealnym państwie Platona?

☐ wszyscy obywatele

☐ filozofowie

☐ żołnierze

☐ poeci

Ćwiczenie 2

Zaznacz zasady, które panowały na Morusowej wyspie Utopii.

☐ zakaz lenistwa i próżniactwa

☐ zakaz czytania niektórych rodzajów poezji

☐ wspólnota potrzebnych dóbr

☐ wybór urzędników przez obywateli

Ćwiczenie 3

Na jakiej zasadzie opierała się koncepcja państwa doskonałego Platona?

☐ indywidualizm

☐ egalitaryzm

☐ kolektywizm

☐ liberalizm

Ćwiczenie 4

Zdecyduj, które stwierdzenie są prawdziwe, a które fałszywe.

Zdanie	Prawda	Fałsz
Słowo „utopia” może oznaczać zarówno „dobre miejsce”, jak i „miejsce, które nie istnieje”.	☐	☐
Gatunek literacki nazywany utopią został stworzony przez Platona.	☐	☐
Inną nazwą utopii – rozumianej jako gatunek literacki – jest dystopia.	☐	☐
Platon był pierwszym głosicielem zasad liberalizmu i indywidualizmu w filozofii.	☐	☐

Ćwiczenie 5

Wyjaśnij, co różni utopię od antyutopii.

Nowy wspaniały świat

- A to – wtrącił dyrektor sentencjonalnie – to jest cała tajemnica szczęścia i cnoty. Lubić to, co się musi robić. Wszelkie warunkowanie zmierza do jednej rzeczy: do sprawienia, by ludzie polubili swe nieuniknione przeznaczenie społeczne. W nieobudowanej części tunelu pielęgniarka ostrożnie badała za pomocą długiej delikatnej strzykawki galaretowatą zawartość przesuwającej się butli. Studenci i ich przewodnicy przez chwilę patrzyli na pielęgniarkę w milczeniu.
- Lenino – powiedział pan Foster, gdy ta wyjęła wreszcie strzykawkę i wyprostowała się.

Dziewczyna odwróciła się szybko. Widać było od razu, że pomimo tocznia i purpurowych oczu była niezwykle urodziwa.

- Henryk! – Jej uśmiech błysnął ku niemu czerwono rzędem koralowych zębów.
- Urocza, urocza – mruknął dyrektor i dając jej dwa lub trzy pieszczotliwe klapsy, otrzymał w zamian pełen szacunku uśmiech.
- Co im aplikujesz? – zapytał pan Foster, przybierając ton bardzo fachowy.
- Och, zwykłą dawkę tyfusu i śpiączki.
- Pracownicy tropikalni są uodporniani, począwszy od sto pięćdziesiątego metra – wyjaśnił studentom pan Foster. – Embriony zachowują jeszcze skrzela. Chronimy rybę przed przyszłymi chorobami człowieka. – Potem, zwróciwszy się znów do Leniny, powiedział: – Jak zwykle, za dziesięć piąta na dachu.
- Urocza – rzekł raz jeszcze dyrektor i dawszy jej pożegnalnego klapsa, oddalił się za resztą osób.

Fragment powieści Aldousa Huxleya *Nowy wschodni świat* opowiada o wizycie studentów w Ośrodku Rozrodu i Warunkowania. W centrum przypominającym fabrykę sportretowane przez Huxleya społeczeństwo rozmnaża tam ludzi. Do których z wymienionych niżej zasad organizacji Platońskiego państwa nawiązuje autor w powyższym fragmencie?

☐ cenzura prewencyjna

☐ rządy filozofów

☐ wychowanie do pełnienia przypisanej jednostce funkcji społecznej

☐ zhierarchizowany system kastowy

Ćwiczenie 7

Porównaj pochodzącą z powieści *Nowy wschodni świat* wizję społeczeństwa przyszłości z koncepcją *paidei*, leżącą u podstaw koncepcji państwa doskonałego Platona. Jak sądzisz, jaki stosunek miał do niej Aldous Huxley (na podstawie fragmentu z ćwiczenia nr 6)?

Ćwiczenie 8

Stwórz własną utopię lub antyutopię. Napisz tekst, w którym przedstawisz fikcyjny świat oparty na Platońskiej koncepcji doskonałego państwa. Zdecyduj, czy pokażesz je w krzywym zwierciadle (antyutopia), czy może potraktujesz je jako odpowiedź na problemy współczesnego świata (utopia). Zastanów się, jakich środków stylistycznych najlepiej użyć, by osiągnąć cel, który sobie stawiasz.

Dla nauczyciela

Autor: Paweł Kaniowski

Przedmiot: Filozofia

Temat: Utopie w literaturze

Grupa docelowa:

III etap edukacyjny, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

VII. Filozofia i kultura europejska jako „przypisy do Platona”. Uczeń:

4) wskazuje na wybranym przykładzie na obecność platonizmu w późniejszych epokach (np. w teologicznej myśli średniowiecznej, w nowożytnym matematycznym przyrodoznawstwie, w politycznych próbach budowania „państwa doskonałego”).

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji.

Cele operacyjne (językiem ucznia):

- Przypomnisz sobie główne idee koncepcji doskonałego społeczeństwa według Platona i Morusa.
- Odróżnisz znaczenie pojęcia utopii w filozofii oraz literaturze.
- Wyjaśnisz, czym różni się utopia od dystopii.
- Wskażesz we fragmencie antyutopii idee filozoficzne dotyczące doskonałego społeczeństwa.

Cele operacyjne. Uczeń:

- zna i charakteryzuje główne idee koncepcji doskonałego społeczeństwa według Platona i Morusa;
- odróżnia znaczenia utopii w filozofii i literaturze;

- wie, czym różni się utopia od dystopii.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- ćwiczeń przedmiotowych;
- z użyciem komputera;
- dyskusja.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda;
- telefony z dostępem do internetu.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. **Przygotowanie do zajęć.** Nauczyciel loguje się na platformie i udostępnia uczniom e-materiał: „Utopie w literaturze”. Prosi uczestników zajęć o przygotowanie odpowiedzi na pytania zawarte we „Wprowadzeniu”:
 - *Jak zorganizować społeczeństwo doskonałe?*
 - *Czy społeczeństwo może być pozbawione wad?*
 - *Czy przychodzą ci do głowy przykłady rzeczywistych państw, które miały być w zamyśle doskonałe?*

Faza wprowadzająca:

1. Po zalogowaniu na platformie nauczyciel prezentuje (na tablicy interaktywnej lub za pomocą rzutnika) temat lekcji oraz cele zajęć. Omawia lub ustala razem z uczniami kryteria sukcesu.
2. **Dyskusja wprowadzająca.** Uczniowie przystępują do pracy, logując się i dołączając do grupy na platformie (na telefonach komórkowych, komputerach lub tabletach). Po czynnościach organizacyjnych i podaniu tematu lekcji nauczyciel weryfikuje stan

przygotowania uczniów do lekcji. Prosi wybranego lub chętnego ucznia o zaprezentowanie odpowiedzi na pytania podane przed lekcją. Uczniowie dyskutują i zapisują wnioski.

Faza realizacyjna:

1. **Praca z tekstem.** Nauczyciel omawia najważniejsze kwestie poruszone w zakładce „Przeczytaj”:
 - znaczenie terminu „utopia”;
 - społeczeństwa doskonałe w filozofii;
 - utopie w literaturze.
2. **Praca z multimedium.** Nauczyciel wyświetla na tablicy interaktywnej materiał z sekcji „Audiobook”. Odczytanie poleceń do multimedium:
 - *Zapoznaj się z fragmentem jednej z najsłynniejszych dystopii XX w., powieści „Nowy wspaniały świat”. Czy twoim zdaniem poddaje on krytyce jakieś zjawiska obecne we współczesnym świecie? Jeśli tak – jakie?*
 - *Przyjmijmy założenie, że Aldous Huxley przywołuje w swojej powieści utopijne założenia Platona, stanowiące fundament jego koncepcji doskonałego państwa. Spróbuj rozpoznać te elementy w tekście i wypisz je poniżej. Jak przekształca je Huxley?*Uczniowie pracują w parach, następnie omówienie wyników na forum klasy.
3. **Ćwiczenia przedmiotowe.** Uczniowie indywidualnie rozwiązują ćwiczenia nr 1-4 z sekcji „Sprawdź się”. Omówienie odpowiedzi na forum klasy.

Faza podsumowująca:

1. W ramach podsumowania uczniowie wspólnie rozwiązują ćwiczenie nr 5.
2. Wybrany uczeń podsumowuje zajęcia, zwracając uwagę na nabyte umiejętności.

Praca domowa:

1. Uczniowie mają za zadanie rozwiązać ćwiczenia 6-8.

Materiały pomocnicze:

- Baer U., *Gry dyskusyjne*, Lublin 2000.
- Hadot P., *Filozofia jako ćwiczenie duchowe*, tłum. P. Domański, Warszawa 2003.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

- Nauczyciel może wykorzystać medium w sekcji „Audiobook” do pracy przed lekcją. Uczniowie zapoznają się z jego treścią i przygotowują do pracy na zajęciach w ten sposób, żeby móc samodzielnie rozwiązać zadania.